



**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum IV. Decretalium, per viginti, & unum Titulos distributum, De
Sponsalibus, Et Matrimoniis, eorumque impedimentis, ac dispensationibus,

...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1702

§. 3. Quid in desponsationibus operetur metus levis?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73058](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73058)

l. 2. de Just. c. 49. d. 3. n. 16. Azor p. 1. Instit. moral. l. 2. c. 5. q. 9. & alii, quos cit. & sequitur Barbof. in c. sicut nobis de Regularib. Et ratio est, quia nullo jure ad ejusmodi contractus requiritur voluntarium immune à tali metu, etiam gravi, ut const. ex c. sicut nobis. 17. de Regul. ubi, cum Clericus, in infirmitate desperans de ulteriori vita, Religionis habitum, assumpsisset, & eam saltem tacite professus esset, recepta valetudine, quæ professus erat, observare noluisse, Innocentius III. respondit: quod, si regularem habitum se postulante suscepit, & ad observationem religionis Canonice suâ se professioneligavit, ad resumendum habitum Ecclesiasticum est distinctione cogendus, cum quod tanto tempore extra Canonicam mansit, non in excusatione ejus, sed in majoris transgressionis augmentum merito valeat allegari. Ex quo deducitur, nec Sponsalia de futuro, nec etiam de presenti jure naturali eo titulo invalida esse, quod inita sint ex metu gravi, naturaliter, seu à causa naturali proveniente, ut tenet communis.

377. Quæstio est secunda, an ad Sponsalia tam de presenti, quam de futuro sufficiat consensus, ex gravi metu extrinsecus, sed justè, incusso à causa libera v. g. à legitimo Judice in poenam delicti? Resp. affirmative; nam contractus, etiam irrevocabiles, postquam semel validi sunt, nec jure naturali, nec jure positivo, ultra voluntarium simpliciter, exigunt consensus alium, quam voluntarium immune à gravi metu, extrinsecus cum injuria directè incusso ad extorquendum consensus, ut constabit ex seqq. Sed in tali casu adest ejusmodi voluntarium. 1. ut liquet ex casu; & ratio est, quia quoties contractus jure irritus aut irritandus dicitur propter metum, jura loquuntur solum de metu injustè incusso. Secundo in c. cum dilectus. 6. de iis, quæ vi & c. cum Canonici Insularum, votum observandi regulam Cisterciensium, & non impedendi translationem suam ad illos Ecclesie, edidissent, postea verò id implere renuerent, causantes, se violentiâ, & dolo inductos, re delatâ ad Innocentium III. is rescripsit: quia constitit nobis de voto emisso, & de præstito juramento à Canonici Insularum, quod regulam Cisterciensium,

observarent, vel transactionem ipsius Ecclesie ad ordinem illorum nullatenus impedirent, cum utrumque servatum non vergat in dispendium salutis æternæ, nolentes viam perjurii aperire, non obstante violentiâ, quæ proponebatur illata, cum neq. metum mortis, neq. cruciatum corporis contineret, & ideo non debuerat cadere in constantes. Nec obstante dolo, pro quo se proponebant fuisse seductos: cum talis dolus non tam ad circumventionem prædictorum quam ad fatuitatem eorum debeat extorqueri, super restitutione petiti à silentio eis duximus sententialiter imponendum. Ex quo textu sequitur, voto non obesse consensus ex dolo prudenter contemptibili. 2. nec metum etiam gravem, sed justè incussum, qualis erat in hoc casu metus excommunicationis justæ, ac medicinalis, ut notat Gloss. ibid. V. Violentia; ergo idem dicendum venit de Sponsalibus tam de futuro, quam præsentibus; cujus ulterior ratio est, quia secus plurima matrimonia forent nulla, quæ tamen passim valida habentur ab omnibus, cum hodie frequentissimum sit, iniuriæ matrimonia spe opum, promotionis, ac metu etiam gravi non habendi aliâs decentis connubii &c. nunquam cum hac, vel illa ineunda, nisi metueretur defectus mediocrius, vel non acquisitio talis promotionis, lucri, &c. quod maximè fit inter illustres.

§. 3.

Quid in desponsationibus operetur metus levis?

Quæstio procedit de metu levi injustè, ac directè incusso ad obtinendum consensus in desponsationem de futuro, vel præsentem. Resp. tali metu nullam desponsationem esse irritam jure naturali. Sic Lessius l. 2. de Just. c. 17. d. 6. n. 46. & alii. Quia nullus ejusmodi contractus, licet ex levi metu injustè incusso etiam directè ad obtinendum consensus, celebratus, irritus est jure naturæ, licet non amplius rescindi possit, postquam semel validus est. Nam talis metus, cum levis sit, est potius prudenter contemptibilis, quam ut ejus declinandi causâ malum gravius eligatur; nec valor contractus continet malum præponderans inconvenientiis,

tis, quæ sequerentur, si jure naturæ in principio invalidaretur. Sic enim nulli propè contractus, vel matrimonia, jure naturæ firma essent, cum rarò fiant absque levi dolo, vel metu, ut patet confidenti; hoc autem non sequitur, si jure naturæ validi sint: Ergo.

399. Resp. 2. idem dicendum esse spectato jure positivo; sic Lessius cit. Nam etiam jus positivum metum levem pro nihilo reputat, ut const. ex *L. nec timorem. 7. ff. de eo, quod metus causa. l. metus. eod. ibi: Metus vani hominis non est spectandus; sed is qui in constantissimum cadit.* Idem reg. *Vani. ff. de Regul. jur. ibi: vani timoris nulla est excusatio;* ita Doctores passim, & apertè colligitur ex *C. Cum Dilectus. 6. de iis, quæ vi;* ubi rejicitur violentia & dolus, tanquam levis, quo Insularum Canonici nullitatem sui voti probare volebant; & *c. Insinuante. 7. Qui Clerici vel Forentes, ibi;* Nos igitur attendentes, quod in emissionem voti, quod præcessit, nulla, vel modica coactio affuisset.

400. Tamburinus tamen. *l. 1. in Decal. c. 2. §. 5.* docet, omnes contractus, qui obligant ex justitia, jure naturæ irritos esse, si celebrati sint metu gravi injustè incusso, ex sine consensum extorquendi. Rationem dat, quia nec in Physicis ex vitio nasci potest actus virtutis; nec in metaphysicis, ex differentia leonis oriri potest risibilitas: ergo nec ex injustitia nasci potest justitia, seu obligatio ex justitia. Hoc confirmat sic: quia cum accipiens aliquid, extortum per metum, statim restituere tenetur, signum est, contractum esse nullum; aliàs foret opus expectare Judicis irritationem.

401. Verùm, si hæc ratio valet, etiam metu levi injustè incusso ex sine consensum obtinendi jure naturæ irritæ erunt desponsationes, ut dicemus infra. Quare meritò negatur, quòd ex contractu, vel consensu per injuriam extorto, jure naturæ nasci non possit obligatio justitiæ. Ad allatam probationem ex Physicis. Resp. 1. si valet argumentum Tamburini, ex eo etiam sequi, quòd ex Sacramento validè, sed sacrilegè, nimirum cum vitio contra religionem, confecto, non possit nasci gratia; vel justitiæ obligatio; nimirum virtus, aut virtutis obligatio ex vitio, seu actu vitioso, quod tamen fallit. Quia

Sponsi conscii culpæ gravis, celebrantes matrimonium cum intentione conficiendi Sacramentum, ex hoc contractu, quantumvis vitioso, & sacrilego, contrahunt obligationem virtutis, etiam justitiæ. Deinde Pontifex in *C. Cum dilectus, de iis, quæ vi,* vult à Canonicis Insularum adimpleri suam promissionem, non impediendi translationem suæ Ecclesiæ ad Cistercienses (licet allegaverint, seu inductos violentiâ, & levi dolo) quia violentia, & dolus levis erat, & prudenter timeri non debebat.

Deinde cur ex consensu per injuriam (præsertim levem) extorto, nasci non potest obligatio justitiæ, si non tollit consensum simpliciter liberum? an quia injuria justitiæ contrariatur? sed hoc non probat; nam ex dissimilitudine duorum nasci potest similitudo eorundem, cum in hoc convenient, similiaque sint, quòd sint dissimilia; & ex mendacio ac errore nasci potest sermo verus. Si enim quis errans circa objectum, illud mendaciter afferat, verum dicit. Ut si quis per errorem judicet *Petrum esse furem*, cum non sit; & deinde mendaciter dicat (nimirum contra mentem, seu iudicium internum) *Petrum non esse furem*, verum, dicit.

Demum not. obligationem justitiæ, quam importarent Sponsalia extorta injusto metu levi, non nasci ex injuria immediate, sed tantum mediante consensu libero, per injuriam illam extorto; immediate verò, ab ipso consensu libero, quem extorsit injuria. Quare meritò negatur ex injuria consensum extorquente, mediatè nasci non posse obligationem justitiæ, ut rectè docet Lessius cit. n. 37. sic, si quis, violando mihi fidem datam, est causa, ut ego me alteri obligem ex fidelitate, ex alterius infidelitate mediatè nascitur consensus obligans ex fidelitate; aut si quis per injuriam violat Sponsalia, & per hoc causat, ut ego me alteri det fidem Sponsalium, manifestum est, ex illa injuria nasci justitiæ, seu jus, sed immediate à consensu, mediatè ab injuria.

Paritas, quam Tamburinus assumit ex metaphysicis, non tenet. Nam risibilitas ideo nasci non potest ex differentia leonis, quia est proprietas supponens in radice naturam rationalem, cum oriatur ex admi-

admirativo, quod propriè solùm est in patientibus ignorantiam privativam; seu privationem notitiæ intellectuales; quæ non datur in leone: at justitia in suo subiecto non supponit privationem omnis injuriæ passivæ. Radix enim obligationis etiam justitiæ, est voluntarium simpliciter liberum, quod reperiri potest in subiecto patiente solùm levem injuriam. Hinc multi censent, talem promissionem latroni factam (*ne occidat*) naturaliter obligare conditione impletâ, licet latro acceptum restituere teneatur vi obligationis, quam habet damnum, injustè illatum, reparandi. Et ideo Castropalaus *cit. P. 1. tit. 2. D. 1. p. 8. n. 5. §. ad Tertium*, docet, eum (qui injustè traditur legatum à Testatore) non posse quidem illud recipere ratione injuriæ, posse tamen ratione contractûs, ita ut legans obligatus sit ratione contractûs illi tradere; esto ratione injuriæ excusetur, ac exceptione illum repellere possit; quia bene stare potest, et obligari ex uno titulo, ex alio deobligari, cum in tali casu sit solutio solùm momentanea, vel quasi.

405. Ad confirm. Resp. negari, non transferri dominium per actum, qui juris dispositione statim rescindi potest; aut etiam jure obligat ad acceptum ex tali casu de novo restituendum. Nam licet apud antiquos Theologos, ut testatur Navar. *de Reditib. Ecclesiæ. q. 2. n. 7.* (juxta sententiam communem, & reverà valde probabilem) Clerici ad restitutionem tenerentur eorum, quæ de superfluis, congruæ ipsorum sustentationi, in causas profanas expendebant; eorum tamen domini erant, licet dominio oneroso, nimirum sub modo exponendi in causas pias. Modus autem non suspendit translationem domini, esto vinculati ad faciendam alteri certo tempore, vel casu, restitutionem, aut translationem. 2. qui rem furtivam scienter (ignorante rei domino) cum sua sic confundit, ut confusa reddatur indistincta, totius corporis acquirit dominium; sed cum onere, alteri æstimationem suæ materiæ restituendi. *L. si alieni. ff. de solutionibus*; ergo obligatio restituendi non probat, dominium non esse translatum ex tali actu, qui confert dominium, licet momentaneum; ergo ex hoc, quod quis rem metu extortam de-

Tom. IV.

beat restituere, non probatur nullitas contractûs, sed solùm rescindibilitas, vel nullitas.

Sed nec ultima ratio Tamburini placet, quæ probat, nullitatem contractûs ex eo, quia alias deberet expectari Judicis irritatio. Nam plura sunt, quæ vitio nullitatis laborant, in quibus tamen debet expectari Judicis irritatio; ergo ex eo, quod in aliquo casu debeat expectari Judicis irritatio, non rectè probatur, prius non esse actum nullum: matrimonium enim contractum cum impedimento dirimenti nullum est; & tamen etiam si notoria deinde sit parentela illorum putativè conjugum, expectari debet judicium Ecclesiæ, ut ab invicem recedant ad alia vota; ergo etiam si deberet expectari Judicis irritatio, ut accipiens aliquid extortum metu restituere debeat; non sequitur propterea, talem dationem, & acceptationem, non esse nullam; cum in pluribus, quæ nulliter gesta sunt, intervenire debeat Judicis irritatio, saltem declarativa prius, quam exinde, præsertim in foro externo, sequantur alii juris effectus.

Denique etiam illa propositio, quam antecedentis loco assumit Tamburinus: *accipiens aliquid extortum per metum, statim restituere tenetur*, in vi antecedentis seu connexionis ad inferendam, nullitatem contractûs per injuriam extorti, non modo non certa est, sed à pluribus negatur, ut constat. 1. ex eo, quod n. 404. tradidimus ex doctrina Castropal. 2. quia vel loquitur de obligatione restituendi taliter acceptum, urgente solùm pro foro conscientiæ, vel in foro externo. *Non primum*; quia multi docent, contractûs metu gravi etiam injustè incussio intotos esse jure validos, sed solùm rescindibiles per officium Judicis, aut exceptionem, metûs injustè incussi, elidibiles; consequenter primum post sententiam Judicis irritantem; quod multo magis procedit in foro fori.

§. 4.

Quid in desponsationibus operetur metus gravis?

Prima quæstio est, circa Sponsalia de futuro, an jure naturali nulla sint, cum ex gravi metu inita sunt, inducto naturali-

O

ter?